

VIA MEDICA

www.fn.viamedica.pl

Janusz Ostrowski^{1,3}, Bolesław Rutkowski^{2,3}¹III Oddział Chorób Wewnętrznych i Nefrologii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Włocławku²Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego³Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego Część II. Prof. dr hab. med. Jan Nielubowicz

Honorary Members of the Polish Society of Nephrology Part II. Prof. Jan Nielubowicz, MD, PhD

ABSTRACT

The previous issue of „Forum Nefrologiczne” featured our first article of the intended series „Honorary Members of the Polish Society of Nephrology” which was dedicated to the first President of the Society, prof. Tadeusz Orłowski. The current, second part of the series sets to depict the portrait of Prof. Jan Nielubowicz, one of the most notable Polish surgeons remaining in close professional relationship with prof. Tadeusz

Orłowski. Prof. Nielubowicz was one of the creators of the Polish kidney transplantation programme and one of the few non-nephrologists to become a honorary member of the Polish Society of Nephrology. The article coincides with the 30th anniversary of the activity of the Polish Society of Nephrology and the on-going 11th Congress of the Society.

Forum Nefrologiczne 2013, vol. 6, no 2, 135–138

Key words: Polish Society of Nephrology, honorary members, history of nephrology

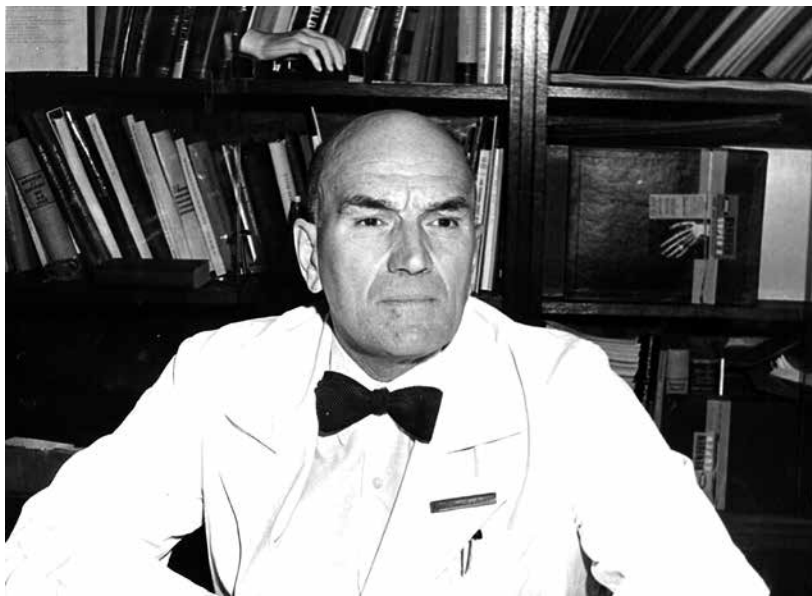
Jan Nielubowicz urodził się 28 listopada 1915 roku w Warszawie, w rodzinie o bogatych tradycjach lekarskich. Ojciec, dr Kazimierz Nielubowicz był chirurgiem i urologiem w Szpitalu Dzieciątka Jezus w Warszawie, a dziadek, dr Władysław Nielubowicz — chirurgiem i dyrektorem szpitala w Kremienczu na Ukrainie. Matką była Wanda Nielubowiczowa, z domu Troczewska. W 1925 roku Jan Nielubowicz rozpoczął naukę w Gimnazjum im. Stefana Batorego w Warszawie, którą po śmierci ojca i przeniesieniu się z rodziną do Wilna, kontynuował w Gimnazjum im. Adama Mickiewicza. Tutaj biegle opanował znajomość czterech języków obcych: angielskiego, francuskiego, niemieckiego i rosyjskiego, co w przyszłości miało duży wpływ na przebieg jego ka-

riery zawodowej. Naukę ukończył w 1933 roku z wyróżnieniem i rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. W tamtym czasie serdecznymi przyjaciółmi rodziny Nielubowiczów byli Regina i Ferdynand Ruszczykowie, z którymi częsty kontakt dał młodemu Janowi Nielubowiczowi możliwość rozwoju intelektualnego i humanistycznego (Ferdynand Ruszczyk był wielkim polskim malarzem i profesorem Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Wileńskiego). W 1936 roku Jan Nielubowicz powrócił do Warszawy i 3 kwietnia 1939 roku otrzymał dyplom lekarza nr 1336/39 na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego im. Józefa Piłsudskiego. W czasie trwania studiów w Warszawie został przyjęty do Korporacji Akade-

▶▶Otrzymał dyplom
lekarza nr 1336/39
na Wydziale
Lekarskim
Uniwersytetu
Warszawskiego◀◀

Adres do korespondencji:

dr n. med. Janusz Ostrowski
III Oddział
Chorób Wewnętrznych i Nefrologii
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny
ul. Wieniecka 49, 87–800 Włocławek
tel.: 54 412 96 00, faks: 54 412 96 10
e-mail: ostryjan@poczta.onet.pl

Rycina 1. Profesor Jan Nielubowicz w swoim gabinecie — ulubione zdjęcie Profesora (ze zbiorów dr. n. med. Wojciecha Nielubowicza)

►► W latach
1974–1986 był
dyrektorem Instytutu
Chirurgii Akademii
Medycznej
w Warszawie ◀◀

mickiej „Arkonii”, a później do Związku Filistrów. Po zakończeniu studiów wyjechał na wakacje do Bohdanowa na Litwie i tam zastał go wybuch II wojny światowej [1].

Nieudana próba przedostania się na zachód Europy zmusiła Jana Nielubowicza do pozostania na Wileńszczyźnie. Działalność zawodową rozpoczął w uniwersyteckiej Klinice

Rycina 2. Profesor Jan Nielubowicz podczas operacji ze swoimi uczniami na sali operacyjnej I Kliniki Chirurgicznej Akademii Medycznej w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 59 (ze zbiorów dr. n. med. Wojciecha Nielubowicza)

Chirurgicznej kierowanej przez prof. Kornela Michejdę. Już jednak w grudniu 1939 roku szpital został zamknięty i Jan Nielubowicz pracował jako stażysta w Szpitalu Miejskim w Kownie na oddziałach chirurgicznym, ginekologicznym i chorób wewnętrznych. Po zakończeniu stażu w 1941 roku podjął pracę w Birzach, Waszkach i Ucianach, po czym ponownie wrócił do Wilna, gdzie po raz kolejny praktykował pod okiem prof. Kornela Michejdy w lecznicy św. Józefa. Następnie pracował w Ośrodku Zdrowia w Wołożynie i ponownie w Ucianach [2].

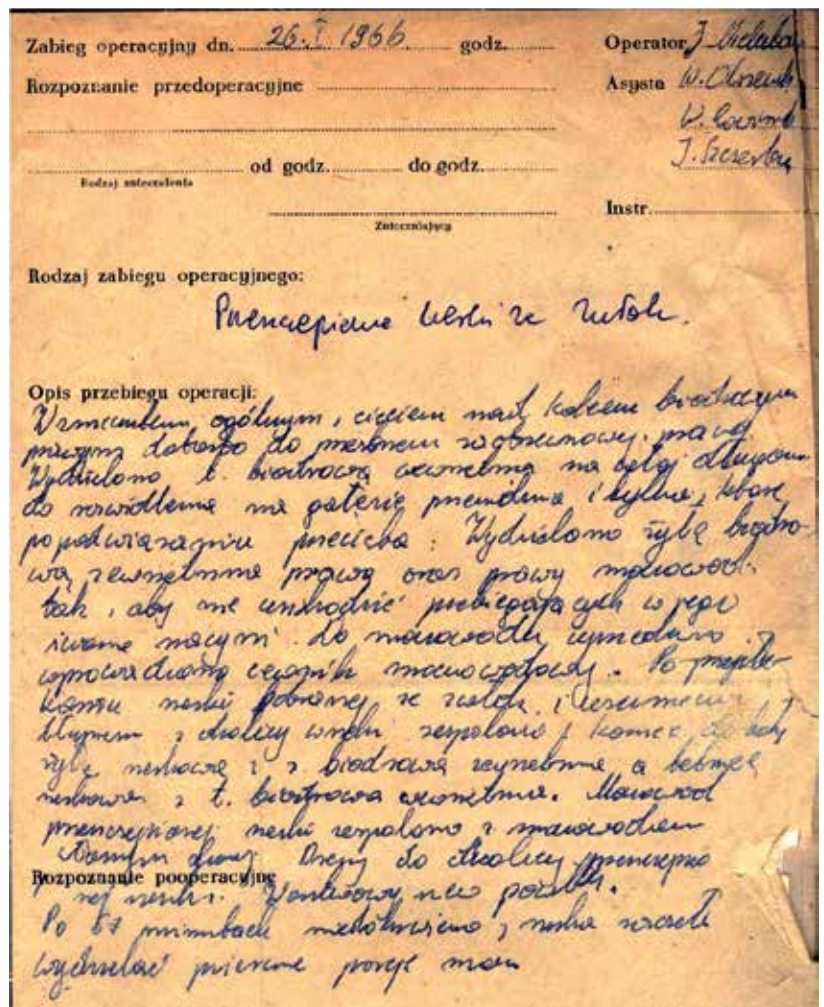
Po zakończeniu II wojny światowej, w maju 1945 roku, Jan Nielubowicz wrócił do Warszawy i podjął pracę jako wolontariusz w Klinice Chirurgicznej przy ul. Boremłowskiej, kierowanej przez wybitnego chirurga, prof. Tadeusza Butkiewicza. Po przeniesieniu Kliniki do Szpitala Dzieciątka Jezus, Jan Nielubowicz został zatrudniony na stanowisku asystenta. W 1947 roku obronił pracę doktorską pt. „Ropowice żołądka i jelit”. W 1952 roku na podstawie pracy „Badania nad powstawaniem ostrego żółtego zaniku (ostrej martwicy) wątroby pod wpływem przedostawania się lub wprowadzenia do wspólnego przewodu żółciowego soku trzustkowego lub pankreatyny” uzyskał stopień doktora habilitowanego. Od 1954 roku pracował jako docent, w 1962 roku został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1970 na stanowisko profesora zwyczajnego. W roku 1959, w wyniku demokratycznego głosowania, został, po prof. Tadeuszu Butkiewiczu, kierownikiem I Kliniki Chirurgicznej Akademii Medycznej w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 59, która, po przeniesieniu w 1974 roku do Centralnego Szpitala Klinicznego przy ul. Banacha, została przemianowana na Klinikę Chirurgii Naczyń i Transplantologii. W latach 1974–1986 był dyrektorem Instytutu Chirurgii Akademii Medycznej w Warszawie. 18 maja 1981 roku został wybrany przez grono niezależnych elektorów w demokratycznych wyborach na rektora Akademii Medycznej, a w 1984 roku ponownie na drugą kadencję, którą przerwał w 1986 roku z powodu przejścia na emeryturę. Był to bardzo trudny politycznie okres w Polsce, przypadający częściowo na czas stanu wojennego (ryc. 1).

Profesor odbył wiele staży zagranicznych, między innymi w 1956 roku dwumiesięczny staż w Klinice Chirurgicznej im. Leriche’a w Strasburgu we Francji, a w 1958 roku roczny staż w *Massachusetts General Hospital* Uniwersytetu Harvarda w Bostonie w Stanach

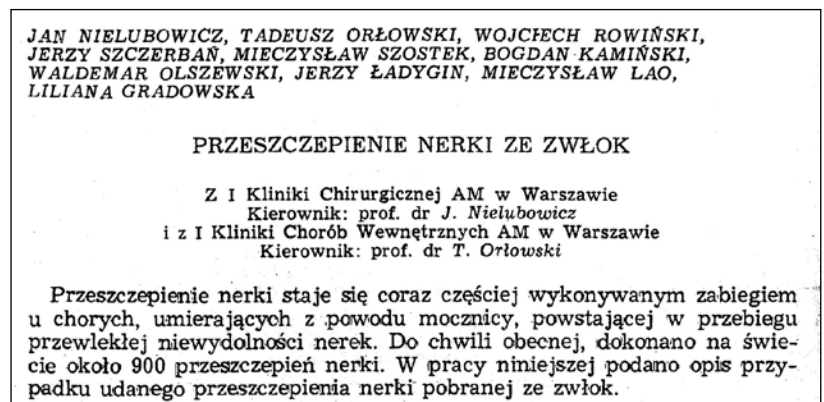
Zjednoczonych, który uważany był za najbardziej znaczący w dalszym rozwoju naukowym Jana Nielubowicza. W tamtym czasie miał możliwość poznać wielu pionierów chirurgii amerykańskiej. W 1963 roku przebywał na miesięcznym stażu w Instytucie Chirurgii Serca i Naczyń w Moskwie, w 1967 roku na trzymiesięcznym stażu w *Surgical Clinic University of London* w *Hammersmith Hospital* oraz w 1971 roku przebywał trzy miesiące w *Peter Bent Brigham Hospital* w Bostonie, gdzie pogłębiał wiedzę z zakresu przeszczepiania nerek (ryc. 2).

Dorobek naukowy Profesora Jana Nielubowicza jest imponujący. Jest autorem bądź współautorem 576 publikacji zarówno w polskich, jak i zagranicznych czasopismach medycznych, a także 137 wykładów oraz referatów wygłoszonych w czasie konferencji i zjazdów chirurgicznych w kraju i za granicą oraz jako *visiting professor*. Napisał oraz współtworzył wiele nadal aktualnych podręczników chirurgii, a wśród nich wznawianą czterokrotnie publikację pt. „Ostre schorzenia jamy brzusznej” oraz „Chirurgię kliniczną” i „Zagadnienia chirurgii klinicznej”. Pisał także artykuły historyczne, na przykład: „Historia pierwszych przeszczepów nerek” oraz poruszające zagadnienia etyczne w medycynie. Do największych osiągnięć zawodowych, oprócz trzech tysięcy operacji tętniaków aorty brzusznej, tętnic obwodowych i nerkowych, 150 operacji usunięcia nadnerczy, nowatorskich operacji przytarczyc, oryginalnej metody leczenia obrzęku chłonnego kończyn, 300 zespołów wrotno-układowych czy operacji kalectwa żółciowego, należy zaliczyć przede wszystkim wykonanie wspólnie z prof. Tadeuszem Orłowskim pierwszej dializy otrzewnowej w 1953 roku, operacje pozaustrojowe naprawy nerki w kamicy nerkowej czy w końcu przeprowadzenie pierwszego w Polsce udanego przeszczepienia nerki w 1966 roku. W osiągnięciu tak wielu celów bardzo pomogła praca Profesora w Zakładzie Chirurgii Doświadczalnej Polskiej Akademii Nauk, która trwała przez 24 lata (od 1957 r.). Profesor był także promotorem 50 przewodów doktorskich oraz 19 habilitacji. Piętnastu habilitantów zostało później profesorami i kierownikami klinik [3–7] (ryc. 3, 4).

Osiągnięcia naukowe Profesora Jana Nielubowicza zdobyły wielkie uznanie krajowego i międzynarodowego środowiska chirurgicznego. W latach 1978–1980 był prezesem *European Society of Cardiovascular Surgery*, a w latach 1974–1976 prezesem Towarzystwa Chirurgów

Rycina 3. Fragment protokołu pierwszej operacji przeszczepienia nerki w Warszawie (ze zbiorów prof. Magdaleny Durlik)

Rycina 4. Strona tytułowa pracy o pierwszym przeszczepieniu nerki w Warszawie (ze zbiorów prof. Magdaleny Durlik)

Polskich. Był członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Ortopedów i Traumatologów, Towarzystwa Chirurgów Polskich, Towarzystwa Lekarskiego Radiologów Polskich i Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (1986), a także 23 zagranicznych towarzystw chirurgicznych,

▶▶Był doktorem *honoris causa* uczelni medycznych w Poznaniu, Białymstoku, Lublinie, Krakowie, Katowicach i Warszawie◀◀

także tych najbardziej prestiżowych – Królewskiej Akademii Chirurgicznej Anglii oraz Amerykańskiego Kolegium Chirurgów.

Profesor Jan Nielubowicz był doktorem *honoris causa* uczelni medycznych w Poznaniu, Białymstoku, Lublinie, Krakowie, Katowicach i Warszawie. Za swoje wybitne osiągnięcia został dwukrotnie laureatem Nagrody Państwowej II stopnia za badania nad materiałami alloplastycznymi w chirurgii i osiągnięcia w dziedzinie transplantacji nerek oraz odznaczony między innymi Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Edukacji Narodowej, Złotą Odznaką Honorową za zasługi dla miasta stołecznego Warszawy oraz nadanym w 1997 roku przez Ojca Świętego Jana Pawła II, Orderem Komandorii z Gwiazdą Św. Sylwestra Papieża.

Zmarł nagle 2 lutego 2000 roku, tuż po powrocie do domu z polikliniki szpitala przy ul. Banacha. Uroczystości pogrzebowe rozpoczęły się 9 lutego mszą w kościele pw. św. Andrzeja Boboli Parafii Matki Boskiej Nieustającej Pomocy na Saskiej Kępie celebrowaną przez Prymasa Polski, kardynała Józefa Glempa, który w homilii przedstawił sylwetkę Profesora i Jego zasługi dla społeczeństwa i medycyny polskiej. Po mszy świętej ksiądz dr Wiesław Niewęglowski przedstawił biografię zmarłego. Zgodnie z życzeniem Profesora trumnę złożono w grobowcu rodzinnym na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie u boku żony, prof. Heleny Nielubowiczowej, w głębokiej ciszy, bez przemówień pożegnalnych. Profesor Jan Nielubowicz był wielkim lekarzem i naukowcem, nauczycielem i wychowawcą wielu pokoleń chirurgów oraz wspaniałym, lubianym przez wszystkich człowiekiem. Od 2002 roku Jego imię nosi Okręgowa Izba Lekarska w Warszawie [8, 9].

STRESZCZENIE

W poprzednim numerze „Forum Nefrologicznego” ukazał się pierwszy artykuł naszego autorstwa z cyklu „Honorowi Członkowie Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego” poświęcony prof. Tadeuszowi Orłowskiemu, pierwszemu prezesowi Towarzystwa. Bohaterem niniejszej, drugiej, części tego cyklu jest Profesor Jan Nielubowicz, jeden z najwybitniejszych polskich chirurgów, bliski współpracownik

prof. Tadeusza Orłowskiego, współtwórca programu transplantacji nerek w Polsce, jeden z niewielu nefrologów wśród Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN). Praca ukazuje się w 30-lecie działalności PTN i w okresie trwania XI Zjazdu Towarzystwa.

Forum Nefrologiczne 2013, tom 6, nr 2, 135–138

Słowa kluczowe: Polskie Towarzystwo Nefrologiczne, członkowie honorowi, historia nefrologii

Piśmiennictwo

1. Nielubowicz W. Wspomnienie o filistrze prof. dr. med. Janie Nielubowiczu. Biuletyn Arkoński 2001; 38.
2. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część I. Prof. dr hab. med. Tadeusz Orłowski. Forum Nefrol. 2013; 1: 71–75.
3. Dobrowolska E. Sagi rodzinne: Nielubowiczowie — „Daję, abys i ty dawał”. Puls 2004; 3.
4. Szostek M. Jan Nielubowicz (1915–2000). W: Krawczyk M. (red.). Złota Księga Medycyny Warszawskiej. Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa 2009: 265–274.
5. Skrzypek-Fakhoury E. Jan Nielubowicz — innowator w muszce. Medical Tribune 2010; 10: 32.
6. Nielubowicz J., Orłowski T., Rowiński W. i wsp. Przeszczepienie nerki ze zwłok. Pol. Przegl. Chir. 1966; 38: 1030–1034.
7. Dymaczewska A. (red.). Homo Homini. Dzieje wybranych ośrodków transplantologicznych w Polsce. Publicat, Poznań 2012: 85.
8. Wajda Z. Pożegnanie prof. Jana Nielubowicza. www.old.amg.gda.pl/uczelnia/gazeta/archiwum/gaz_03_2000-02. Dostęp: 14.01.2008.
9. Morga A. Jan Nielubowicz. W: Puzio A. (red.). Słownik medycyny i farmacji Górnego Śląska. Śląska Akademia Medyczna — Biblioteka Główna, Katowice 1997 216–217.